AZ TISZTELETES ES BŐCSŰLETES, ESZSZEL, ERKÓLCSEL ES TUDOMANNYAL

megh ért Isten-felő HODASZI LUKACSNAK, Debreceni Anyaßent-egyhaznak regi hűseges Lelki Paſztoranak, az Tiſzan innet levő Egy-hazi Szolgaknak penig melto Püſpökjenek; Ki az Urban el alut nagy csendeſſen, mikoron Isteni ßolgalatban volna foglalatos, az Isten ßekiben, 17. napjan Púnkőſt havanak; hidegh teteme fölött tött Prædikatio 19. napjan az megh nevezet honak, 1613. Eſztendőben.

KESERŰI D. IANOS
Varadi Eccleſianak Lelki
Paßtora altal.

DEBRECZENBEN
Nyomtatta Lipſiai Pal, 1613.
Eſztendőben.

DEO DVCE ET VINDICE.
יחדה

AZ TISZTELETES ES BŐCSŰLETES, ESZSZEL, ERKÓLCSEL ES TUDOMANNYAL

megh ért Isten-felő HODASZI LUKACSNAK, Debreceni Anyaßent-egyhaznak regi hűseges Lelki Paßztoranak, az Tiszan innet levő Egy-hazi Szolgaknak penig melto Püspökjenek; Ki az Urban el alut nagy csendessen, mikoron Isteni ßolgalatban volna foglalatos, az Isten ßekiben, 17. napjan Pünkösst havanak; hidegh teteme fölött tött Prædikatio 19. napjan az megh nevezet honak, 1613. Esztendőben.

KESERŰI D. IANOS
Varadi Ecclesianak Lelki
Paßtora altal.

DEBRECZENBEN
Nyomtatta Lipsiai Pal, 1613.
Esztendőben.

Daniel: 12. 3.

Es az Bölcsek az Tanitok, fénlenek mint az Egnek fenyessege: es az kik sokakat az igazsagra vißnek, mikent az csillagok örökkön es örökke.

Elöl-jaro beßed.

Az jeles es Iſten-felö Firſiu-NAK, LIPSIAI PALNAK, DEBRE-ceni Könyv-nyomtatonak, Iſtennek kegyelmet az Ieſus Chriſtus altal, es mindenkeppen valo büſeges aldaſt kivan.

Gen ſzomoru es keſerves allapatra jutatot minket az Iſten az mi hala-adatlanſagunkert: mert imè az mint lattyuk ßemeinkel, az vęneket es az Tanatſoſokat, az bölcseket es az ör-allokat, az gond-viſelöket es föfö embereket, el ßedegeti közzülünk igaz itiletiböl, es igy meg aproſitot minket. El vöve azminap amaz nevezetes, es bodog emlekezetü embert-is, az kegyelmetek hü es igaz lelki Paßtorat, nekünk penigh kedves Püſpökünket HODASZI LUKACSOT: kinek tißteſſeges temeteſere, tißtünk ßerint, az mi keveſen az údönek ollyan ßoros voltaban erkeztünk, ößve gyültünk vala. De mint hogy az föfö Uraim, ugy-mint, Detſi Iſtvan Uram, az en böcsületes ßolga tarſom, ki akkor, tißti ßerint, az Körösben ßinten Rév fele viſitalt; Milotai Iſtvan Uram Szathmari Eccleſianak hü lelki Paßtora, es ot az körül levö Tanitoknak Eſpereſtye; Pataki Balint Uram, Kis Vardai Prædikator, es az Nyiri Tanitoknak Eſpereſtye; nem erkezhetenek el az orara, melyben az üdvözült Atyanknak teſtet, az földben tevök: Tetßek közönſeges-keppen az el erkezet Uraimnak, ugy-mint Cegledi Ianos Uramnak, az vele levökkel egyetemben, Dioßegi Marton Uramnak, es az vele levö Eer mellyeki Uraimnak, Budai Ianos Uramnak es az Debreczeni Eſpereſtſeghez tartozoknak, az kik immar akkor jelen voltanak; tetßek mondom, hog Gönczi Ioſeph Uram, Dioßegi Prædikator tanitana Vaſarnap reggel, mely tizenkilenczedik napja Pünköſt havanak, az Templomban: Annakutanna az teſtet kilentz orakor föl

kor fölvőven, az Cinteremben valo tanitasra ennekem lenne gondom: mely ű kegyelmek tetszesenek, noha alkolmas ideigh ellene tusakodam, ismerven az en meltatlan, erőtlen, es keszűletlen voltomat, mind azaltal vegre meg győzettetém sok szoval, es az ű kegyelmek kivansaganak engednem kelle. Az függesztet ora azert el jőven, minek utanna nagy Pompaval es temerdeki sokasaggal (mert hogy igazan meg vallyam, nem emlekezem rea, hogy en valaha eggyűt annyi nepet temeteskor lattam volna) az testet az nyugodalomnak helyere késértűk volna, vém magyarazatra elő az Illyes el ragattatasanak Historiajat, illendőnek es alkolmatosnak itilven azt az jelen valo allapathoz. Ismertem nagy fogyatkozasokat az dologban. 1. Mert mi Ioseph Urammal, egy mast nem ertven, ű kegyelme-is az Templomban azon Historiat tractalta. 2. Mert az rővid údő alat valo elmelkedesben, nem mindenek juthattak eszemben az mellyek tartoztanak volna az dologra. 3. Mert netalam szommal be nem érhettem az egesz sokasagot, mint hogy harom hegyetsket es ket völgyet fogot az be, az mint lathattam. De ez akar mint lőtt legyen, immar megh vagyon.

Az egesz Temetesnek dolgat veghez viven, egy ora tayban Dél utan, mikoron oszlanank az temetőből, erkezenek Milotai Uram, es Detsi Uram. Ujobban azert őszve gyűlenk harom ora utan, es hol mi szükseges dolgok felől vegezven, mind akkor s mind az utan valo nap reggel, egy-mastui el bucsuzank. Azonban penigh juta az szallasomra az kegyelmed kővete hozzam, Zolyomi Samuel Uram, az Vődrős Abrami Prædicator, ki altal kegyelmed kere arra, hogy az test fölött tőt Prædikaciot irva adnam kegyelmednek, mert mind az ott valo fő Uraimnak mind egyeb fő embereknek inteseből, ki akarna kegyelmed nyomtatni. Ez kivansagra azt felelem: 1. Hogy az en nalam irva nintsen, mint hogy nem is volt údőm rea, hogy le irhassam, hanem vagyon csak *in idea*. 2. Hogy en azt illetlennek ismerem ki nyomtatasra, mint illyen éretlen elmenek nyers gyűmőlcset. Vegre szorgalmatos törekedesere Zolyomi Uramnak, arra igirem magam, hogy gondolkodom ez dolog felől, es közlőm azokkal az kikkel illik, annakutanna bizonyos valaszt teszek kegyelmednek. Nemely fő Uraim ez dolgot tűlem ertven, igen javallak, sőt ugyan kerenek is, hogy azt le irjam, es àhol kivantatik őregbitsem es jobbitsam: kiknek az ű tanatsok az kegyelmed keresevel eggyűt nalam igen nagy. Ime azert le irtam, nihol őregbitettem, de nem sokkal, nihol jobbitottam. Ha Kegyelmed

gyelmed költſeget nem ſanvan ki nyomtattya, azzal kedvet tesſen Kegyelmed, nem csak az Idvözült Urunknak meg maradot arvainak, hanem az egeſs Varoſnak, ſ kivalkeppen az Tanatsnak, ſöt mind azoknak valakik Iſten-felö Kereſztyen Emberek Nemzetünkben. Annak fölötte, meg mutattya azzal kegyelmed ez Szent Atyahoz holta utan-is buzgo ſeretetit: Iſten-is penigh ezt jo neven veſi Kegyelmedtül, mert ö azt akarja, hogy az igaz örök emlekezetben legyen, es hogy annak az ö emlekezeti aldasban legyen. *psalm: 112. prov: 10. 7.*

Legyen ez mi igyekezetünk Iſten nevenek diçsiretire, tiſteſſegere, az Idvözült embernek holta utan valo böcsületire, es az çlö Szenteknek eppületire, haſznara, Amen.

Legy jo egeſſegben kedves hazad nepevel egyetemben hoſſu ideigh. Költ Varadon 12. Napjan, ſzent Ivan havanak, 1613. Eſtendöben.

KESERÜI D. IANOS, Varadi Eccleſianak Lelki Paſtora.

In Obitum repentinum.

REVERENDISSIMI ET IMMORTALITATE DIGNISSIMI PATRIS D. LUCÆ HODASZII, Paſtoris Eccleſiæ Debrecinæ, Superattendentiſq; Cis-Tybiſcanarum vigilantiſsimi, Decaſtichon Filij.

DUm ſacra juſſa DEI ferventi tractat Elias
Mente, citò rapitur vivus ad aſtra Poli:
Abripitur nobis & HODASZIUS ille (Propheta
Tàm ſubitò, Domini dum docet ore gregem.
ô Pater, ô quonam ſubitò nos linquis? Eliſa
Clamitat; ô Populi viſq; decuſq; DEI:
Sic ſtudioſa cohors, Eccleſia, Curia, Templa,
Tota domus Domini, te, Pater, eccè gemit:
Contio collegæq; mei te luget ademtum
Mecum. Sed ceſſo. Sancte quieſce PATER.

STEPHANI DETSII Paſtoris & Senioris Varadinenſis.

Ex 2. Regum 2.

11. Lün azert mikor mennenek, es menven beszelgetnenek, ime egy tüzes szeker, tüzes lovakkal egybe, el valaszta üket egy-mastul: Es sól mene Illyes forgo szelben az Eghben.

12. Eliseus penig ezt latvan, kialt vala; Edes Atyam, edes Atyam, Israëlnek mind szekerei, mind Lovagi! Es nem lata ütet tôbbe.

Szep Corona, szep gyülekezet ez, az mely ide az Istennek vetemenyes kertebe ez mi Christusban el nyugot kedves Atyanknak hideg tetemet fól keserte: ô vayha örvendetesb alkolmatossaggal kelletet volna illyen felessen öszve gyülnünk! De mivel hogy semmi üdö, semmi hely nem alkolmatlan az Isten igejenek halgatasara tanulasara, jer ez alkolmatossagot se mulassuk hasontalanul el.

Az Isten eleitül foguan sok külömb külömbkepen mutogatta jo akarattyat az ö hiveihez: De ez kivaltkeppen valo, es csudalkozasra melto, àmit cselekedet az Illyes Prophetaval, melyhez hasonlot az irasban sohol nem olvasunk: Mert noha az Enoch felöl-is olvassuk, hogy az Isten fól vitte ez földröl, es az emberek közöt nem talaltatot, mind az altal ez nem ollyan szem latomas szerint valo Pompas es tettetes fól vitel volt mint az Illyese: Annak fölötte semmi emlekezet nincsen az hely felöl is, melybe vitettetet az Enoch; de itt az egröl nagy nyilvan va- *Gen: 5. 24.*

van vagyon emlekezet. Meg iratta penig ezt az Isten az ő bölcs tanatsabol, nem annyera az Illyes tiszteſſegere, mint az mi vigaſztalaſunkra: Az menyivel azert ez csudalatosb, annyival nagyob ajitatoſſaggal kel halgatnunk es tanulnunk: Mellyet hogy job modgyaval cselekedheſſünk, mindeneknek előtte ez igeknek Summajat jelentem meg: Annak-utanna rendit: Harmadſor rendel az igeket magyarazom meg, es azokbol meg mutogatom az Tanuſagokat.

Az Vilagoſſagnak Lelke jűjőn mi hozzank, es az mi ſiveinknek elmeinknek homalyat vegye el, hogy mind en ez igeket az ő meltoſaga ſerint, igaz ertelemmel megh magyarazhaſſam; ſ-mind penig az kereſztyen halgatok meg ertheſſek, meg tanulhaſſak, es ezekből idvőſſegekre haſznos eppűletet es vigaſztalaſt veheſſenek, Amen.

I. SUMMA.

Ez el olvaſot igekben, az Iſtennek amaz kedves emberenek az Illyes Prophetanak; ki mind egyeb csuda tetelekkel ſ-mind kivaltkepen halottaknak fől tamaſztaſaval igen hires neves vala ez földőn; meg irattatik csudalatoskeppen az egben ſemlatomas ſerint valo fől ragattataſa; es az ő ſolgajanak, tanítvanyanak, az Eliſeuſnak az ő el ragattataſan valo keſerves ſiralma es panaſſa.

II. RENDI.

Ket kivaltkepen valo reſzekre oſzthattyuk ez igeket: I. Mert mindeneknek előtte az Illyes Prophetanak csudalatos el ragattataſa adattatik előnkben. II. Az Eliſeuſnak, az ő Tanítvanyanak el ragattataſan valo ſiralma es panaſſa. Ez mind Summaja, mind rendi ez Igeknek.

Laſſuk immar az Igeket rendel.

III. BŐTŰK MAGYARAZATTYA.

Az elſő reſz be foglaltatik az tizen-eggyedik versben egeſſen ez Caputnak: A holot az Illyeſnek el ragattataſanak. Előſőr. Ideje jegyeztetik meg. Maſodſor. Annak for-

formaja. Harmadſor. Az hely melybe el ragattatot. Mi is azert ezekrôl rendel ſzollyunk.

Az elſôrôl igy olvaſunk: Lün azert mikor mennenek, es menven beſelgetnenek.

It mi nekünk meg kel tekintenünk ez elôt valo igeket, ſôt ez elôt valo Caputot-is, honnet eſünkben vehettyük, hogy ez dolognak ket-keppen-is meg jegyzi az Szent Leleknek iro Deakja, (akar ki lôt legyen az) idejet. Mert ez elôt valo Caputban, meg irja, az Achaſiaſnak az Iſraêl Kirallyanak betegſeget, betegſegeben valo maga viſeleſet, az Illyeſnek ennek halala felôl valo jôvendôleſet, es halalat: Meg irja annakfölötte Ioramnak az Achab Kiraly fianak, ki attyafia vala az Achaſiaſnak helyeben valo ſallaſat az Orſagban: es vegezetre Ioſaphat fianak az Ioramnak Iuda Orſagan maſodik Eſtendei Uralkodaſat. A mikor azert immar Achaſias, az Illyes jôvendôleſe ſerint meg holt, es Ioram az ü attyafia ült helyebe az ſekben; es azmikor Ioſaphatnak fia, Ioram (kit meg elteben az Attya fôl koronaztatot vala az Kiralyſagra) Kiralyſaganak maſodik Eſtendejeben Uralkodnek Iuda Orſagan; akkor lôt ennek az Iſtennek ſent emberenek el ragattataſa. S-ez az elſô az mely it az üdô felôl elônkben adattatik.

Maſodſor. Akkor ragattatot ü el, mikor az Iſten Parancsolattya ſerint, Gilgalt, Betelt es Ierichot, az mely helyekben az Prophetaknak Collegioma, feſke vala, meg latogatta, es az Iordan vizen ſaraz labbal, mind az ü Tanitvanyaval Eliſeuſſal egyetemben, az ki ü tüle ſoholt, mind az ô el ragattataſaig is el nem akara maradni, altalment, beſelgetven es bucsuzvan azonban az ü Tanitvanyatul. S ezt jelentik amaz Igek: Lön azert mikor mennenek, es beſelgetnenek menven.

TANUSAG.

Tanullyuk meg innet; hogy ez Hiſtoria igaz az mely-

ben mi

ben mi nekünk semmit nem kel ketelkednünk, sőt az mellyet idvőssegünknek vesztesege alat el kel hinnünk: nem csak ezert, hogy az szent Bibliaban vagyon meg irva, hanem hogy meg körül allo dolgait-is, s az többi közőt penig idejet-is ennek, az Istennek Lelke meg iratta.

Vetkeznek tehat fölötte igen azok, az kik ennek igaz voltaban ketelkednek; az minemüek voltanak az kik az Prophetat az ő el ragattatasa utan, imitt amott az berekben, hegyeken völgyeken kerestek, itilven azt, hog az Istennek Lelke nem ragatta őtet ugyan valoban oda föl, hanem itt ez földön egy helyből csak masba vitte. &c.

De lassuk masodszor ennek az el ragattatasnak formajat. Az felől előszőr azt olvassuk, hogy tüzes szeker es tüzes lovak töttek valaszt ez kettő közőt. Masodszor, hogy forgo szelben vitettetet föl Illyes.

Az mi illeti az elsőt; honnet jöttenek ez az tüzes szeker es lovak, az felől mi nekünk nem illik sokat disputalnunk: Hihető hogy az egből jöttenek legyen az hova ismet föl mennek: Hog penig hirtelenseggel es hamarsaggal jöttenek, meg tetszik imez igeből (Eccè) Ime; mert az Istenbē semmi erőtelenségből valo kesedelem nincsen, gyors ő minden dolgainak veghez viteleben. Mi nekünk peniglen véletlennek es hirtelennek tetzik ezfele dolog, az mi kesedelmes es földiekhez ragazkodot elmeinkhez kepest. Ez csudalatosb dolog; ez az kerűlet, az szeker, tudni illik, es az lovak hol voltanak az Egben, hol vőtte Isten, es mit kerestenek ott, mert az Isten nem szűkölködik ottfen szekerek nelkűl es lovak nelkűl.

De ved eszedben, könyű meg tudnunk azt, hogy ez az szeker es lovak, nem közönsegessek es termeszet szerint valok voltak, az minemüekkel it az földön szoktak ęlni, mert ezek tüzeseknek mondattatnak.

K. S-miert voltak Tüzessek?

F. En-

F. Ennek bizonyos okait adhattyuk:

I. Mert Illyesnek az ő lelkehez illendő es alkolmas kesőlet volt ez. Előszőr ezert, mert ő mindenkoron az Isten dicsőségehez valo buzgo szeretet miat ęg es gerjedez vala. Masodszor, mert ő neki ez földi csudatetelben-is gyakran forgot az tűz: A mikor az Bál Papjaival vetekednek, az Egből tűzet nyér Istentűl az ő aldozattyara. Igy mikor ket izben az Achasias Izraëlnek Kirallya, ket ötvenedes Hadnagyat küldötte volna az ő alattok levőkkel utanna, hogy őtet kedve ellen-is eleibe hozzak, az egből tűzet szallit le reajok, es meg öli őket, &c.

1. Reg: 18. 38.

2. Reg: 1. 10. & seq:

II. Az Istenhez is illendő volt, nem csak ezert hogy ő az Irasban tűznek mondattatik; hanem hogy ő az tűz altal es az tűz enyeben sok dolgokat cselekedet, ezen kivűl is: Mert az Csipke bokorban Mosesnek tűznek kepeben jelent meg: Az Törvent-is penigh Horeb hegyen tűz es lang között adta ki: Igy az Szent Lelket, tűzes nyelvek kepeben boesatta el az Apostolokra. &c.

Deut: 4. 24. Hebr: 12. 29.

Exod: 3. 2.

Exod: 19. 18.

Acto: 2. 3.

K. Micsodak voltanak azert ez az tűzes szeker, es tűzes lovak, hogy ha nem közönsegesek voltak?

F. Ezek voltanak az szent Angyalok, az kik szolgaltanak ennek az Istennek szent Emberenek el ragattatasaban, es meg mutattak magokat illyen formaban: az mikeppen ennekutanna-is latta az Eliseus őket, mikoron az Syriai Kiraly nepét es hadát ő erette es ő rea küldötte volt, hogy Dothambol ki fogjak, es ő neki fogua vigyek: Mert minek utanna az ő szolgaja reggel ki menven meg latta volna az Seregeket, mellyek az Varost környűl vöttek vala, es azt mondana: Iay jay, edes Uram, mit cselekedgyűnk? Azt mondgya neki Eliseus: Ne fely, mert többen vannak az kik mi velűnk vannak, hogy sem mint az kik ő velek: Könyörög azert Eliseus az Istennek, es azt mondgya:

2. Reg: 6

 ő Uram

ô Uram nyiſd meg kerlek az ô ſemeit, had lathaſſa: meg lata azert az ũ ſolgaja, hogy az Hegy rakva volna Lovagokkal, es tũzes ſekerekkel. az az, mennyei ſegitſeggel, ſolgalo ſent Angyalokkal, &c. Ezert enekli az ſent David-is az Soltar könyben: Az Iſten ſekerei, ugymond huſz ezerek, ſok ezer Angyalok, &c.

Pſal: 68. 18.

TANUSAG.

Mi azt tanullyuk meg innet, hogy az ſent Angyalok ſolgalnak mi nekünk hiveknek, mind eletünkben, mind halalunkban, ſ-mind holtunk utan.

Igaz voltat ennek mind peldakkal ſ-mind irasbeli bizonſagokkal meg mutathattyuk. Elſô pelda az Illyes, az kinek eleteben-is az Angyalok ſolgaltanak nagy gyakorta: hogy az tôbbit elô ne hozzam, mikor Iezabel elôt budoſnek az puſztaban, az Angyal neki enni es innya viſen, ũtet meg erôſsiti, &c. El ragattataſaban-is penig (mely ũ neki halal gyanant volt, mert ez el ragattatas közben hirtelenſeggel megh valtozot, es halandobol halhatatlanna lött) ſolgaltak, mert ime ôtet el valaſztottak az ũ ſolgajatul Eliſeuſtul, az kitül meg nem válhatik vala, noha kivannya vala tüle el valaſat: Annak fölötte, ũtet nagy ſerenſeggel vittek az egekben, &c.

Maſodik lehet az kazdag Lazarja, hogy moſt egyebeket el hadgyak, à kinek mint elteben ugy halalaban, es halala utan-is ſolgaltanak az Angyalok, mert azt mondgya az Chriſtus, az mint irja Szent Lukacs, hogy az Angyaltul az ũ lelke vitetôt Abraham kebeleben.

Luc: 16. 22.

Az Iraſ-is ezent erôſsiti; David azt mondgya, hogy az Iſten parancsolt az ũ Angyalinak az hivek felôl, hogy ũket örizzek minden ũ utokban, hogy az ũ kezekben hordozzak ũket, hogy meg ne ũſſek labokat az kûben: Mely mondaſa, noha elſôben az Chriſtuſra illik, az mint az utanna valo igek megh mutattyak, es az mint az ördög-is, keſertven ũtet, ũ rola magyaraza; mind az altal, minde valaſtot

l: 91. 11. 12.

Math: 4. 6.

laſtot hiveire-is az Iſtennek illik es tartozik, az mint az elöt valo igekböl meg tetsik. Maſut viſont azt mondgya, hogy tabort jár az Urnak Angyala az ötet félök környül, es meg ſabadittya öket, &c. Ajanlya Chriſtuſ-is az Angyaloknak az hivek körül valo ſolgalattyokat, mikor azt mondgya: hogy az kisdedeknek Angyali mindenkor az ö mennyei Attyanak ortzajat lattyak, &c. Meltan hija tehat ſent Pal öket ſolgalo Lelkeknek, kik azoknak ſolgalattyokra küldettek, az kik az idvöſſegnek örökösi.

Pſal: 34. 8.
Mat: 18. 10.
Heb: 1. 14.

HASZNA.

Szolgal ez mi nekünk nagy vigaſtalaſunkra, noha mi ſok nyavalya es nyomoruſag ala vettetöt emberek vagyunk ez vilagon, mind az altal, igen meltoſagos allapatu teremtet allati vagyunk mi az Iſtennek: mert mikeppen minden egyeb allatokat az emberert teremtet az Iſten, igy az ſent Angyalokat-is az ö nekik valo ſolgalatra teremtette. Noha penig mi nekünk moſt ollyan tetteteskeppen nem ſolgalnak az ſzent Angyalok, mint it az Illyesnek: mind azon altal az ö modgyok ſerint valo ſolgalatban, moſt ſem ſüntenek meg: Mert az Iſtennek akarattyat, az ketſeges dolgokban, titkoskepen gyakorta megh jelentik, ſok dolgok felöl az hiveket meg intik, meg ſabadittyak öket az ellenſegtül, es megh otalmazzak: az ö idvöſſegöket, az menyire nez ö reajök, elö mozdittyak; harczolnak az Kereſtyen Anyaſent-egyhazert: jo es ſent dolgokat jutatnak az hiveknek eſekbe: Halalok orajan-is velek vannak, es az ö lelkeket az mennyegbe föl viſik; melynel hova lehet nagyob vigaſtalaſa az kereſtyen embernek.

Luc: 1. 26.
Mat: 1. 20.
2. Reg: 6. 17.
Pſal: 91. 11.
Heb: 1. 14.
Acto: 8. 26.
2. Re: 19. 35.
Pſal: 34.

Az mi nezi az maſodik dolgot, az el ragattataſnak formajaban: Az forgo ſelen kel ertenünk egy ſoval, az erös ſel veſet, à mellyel az Iſten ebben ſolgaltatot az Prophetanak: Illyen ſelnek enyeben jöve el az Szent Lelek-is Pünköſt napjan az Apoſtolokra.

Acto: 2. 2.

TANUSAG.

It jegyezzük meg, hogy semmit ne késsem, hogy az Istennek nincs oly oktalan es erzekenseg nelkül valo teremtet allattya, mellyel az ő hiveinek nem tudna sołgaltatni. Bizonsag erre, az jelen valo pelda, es tőb sok peldak az irasban, mellyeket rövidsegnek okaert it el hagok.

HASZNA.

Ennek haszna, intes es vigasztalas. Bizzunk meg akkor is Istenben, à mikor az mi okossagunk az rendeltetet eskőzőket nem latvan, meg fogyatkozassal ijeget minket, &c.

De vegezetre harmadsor lassuk az helyet, az melybe ragattatot az Propheta. Arrol az Historiabã igy olvasunk; Fől mene az Eghben, ugymond.

Iollehet egy nemely volt oly ertelemben, hogy az Sido iget Schamaiim, az mellyel ęl itt az Istennek Lelke, az forgo sellel kel ősve kőtni; mint ha azt mondana: Az egnek forgo seleben, az az, az eghi forgo selben ragattatot el az Propheta. De közönseges es be vőt magyarazat ez, hogy ez az ige helyet jegyez, az melybe az Illyes vitettetőt. De mivel hogy az egnek igejen egynehany dolgokat érthetünk az ő jegyzesi serint; mert neha jegyzi ezt az also es eltető eget, az mely az földet es az vizet környül vesi; neha penig amaz fölső forgo egeket, mellyek sok külőmb külőmb sele Csillagokkal meg ekesittettenek; neha vegezetre amaz mozdulhatatlan Eget, mely lako helye az bodog es idvőzült lelkeknek, az mely sokkal fellyül vagyon az lathato Csillagos Egeken, az az kerdes; mellyik értettetik itt, az melybe vitettetőt az Illyes?

Noha az iras bizonyos egről it nem emlekezik nevezet serint, hanem csak azt jelenti, hogy az Illyes föl vitettetőt az eghbe, s az Eliseus valameddig latta, annak utanna oztan nem kezdette latni: Sőt noha az Chrisostomus is azt irja, az ő Prædicatiojaban, mellyet tőt *(in oratione de Elia)* Illyesről; hogy haznos mi nekünk ha mi azokban maradunk

dunk meg, az mellyek az irasokban vannak, mert nem batorsagos mi nekünk azok kivül kerdezkednünk: Cyprianus vifont; hova ragattatot, ugymond: Isten tudgya. Mint ha azt mondana: az embereknek az tuttokra es ertesekre nem adattatot: mind az altal holot mind az reghi s mind az mostani időbeli iras Magyarazo Doctorok ertelmeket ez felől batorsaggal meg jelentettek, nem itilem illetlennek lenni, ha mi-is ez felől, az ő ertelmektül messe nem tavozvan, valami bizonyost allatunk.

Semmit azert abban nem kel ketelkednünk, hogy altal nem vitettetet volna Illyes ezen az éltető Egen. 1. Mert onnat fellyül eset le az ő Palastya. 2. Mert oda fől nez vala Eliseus, mikoron azt kialtya vala: Edes Atyam, edes Atyam, &c. 3. Mert az szent Historia-is ezt lattatik allatni, melyben azt olvassuk, hogy az Prophetak fiai meg jövendőltek Eliseusnak, hogy az ő Tanitoja el ragattatnek az ő fejetül, az az, az ő feje főliben, az éltető Egen altal.

Ha peniglen azt kerded:

K. Meg maradotte az Illyes teste ebben az éltető Eghben?

F. Meg felel Chrisostomus, az megh nevezet helyen, s tagadgya azt, kivaltkeppen imez okert, hogy ebben az Egben, nem az Szenteknek vagyon lako helyek, hanem az Satannak: Mert az szent Pal azt mondgya, hogy az Ordőg sejedelme ennek az Egnek. Sőt azt itili, hogy az Satan fölötte igen csudalta ezt, mikoron latna Illyest az ő tartomanyin igy tüzes szekerben es tüzes lovakon vitetni. 2. Mit cselekednék itt Illyes maga, az idvőzült szenteknek, az kik Abraham kebeleben nyugodalomban es boldogsagban vannak, tarsasagoktul külön? 3. Melto hitelre, hogy az Isten, sokkal job es nyugodalmasb szallasra akarta vinni ezt az ő kedves emberet, hogy sem mint ez földön volt: az mely nem lehetet volna, hogy ha ebben az egben

Eph: 2. 2.

mara-

maradot volna es ott tartatnek; mert ez mindenkoron nyughatatlan esőkkel, kő esőkkel, fel-vefekkel, es minden fele eghi haborukkal.

K. Talam tehat az Csillagos Eghben maradot megh?

F. Semmikeppen nem; Mert ot-is az ő Testenek semmi nyugodalma nem lehetne, mivel hogy mind örökke Nap keletről, Nap nyugatra vitetnek fűntelenűl az egeknek az ő forgasok ferint. 2. Mert az idvözűlt Szenteknek, nem az lathato, es forgo egekben vagyon örök lako
Eph: 4.10. helyek, mint meg tetfik fent Pal mondasabol ki azt mond gya, hogy az Christus minden egeken fellyűl ment. Az
Ioan: 12.29. Christus penig azt akarja, az mint ő maga jelenti, hogy ott legyenek az ő folgai-is, ahol ő vagyon: Annak-okaert azok-is minden egeken felyűl vitetnek: Felyűl vitetet tehat Illyef-is. Mind ezeket nem azert famlalom elő, mint ha en azt itilnem, es azt allatnam, hogy az Isten az emberi testnek avagy ebben az alsó egben, avagy az Csillagos egekben helt nem ferezhetne; mert meg cselekedhetne, de innet azert nem következik hogy meg cselekette, avagy meg cselekedi, Mert sokakat cselekedhetnek ő, az mellyeket mind az altal el vegezet hog ne cselekedgyék.

K. Hat hova lőtt? hova vitettetőt?

F. Vitettetőt amaz harmadik Eghben, az mely megh mozdulhatatlan, es az mely az idvözűlt lelkeknek lako helye, à holot az Christus Iesussal, es az Istennek fent Angyalival egyetemben, nagy dicsőfegben, fenyessegben, es ki befelhetetlen bodogsagban el es örvendez.

Erted az helyet is hova ragattatot.
Lassuk immar az Tanusagokat.

TANUSAGOK.

I. Ezekből tanullyuk meg azt, hogy az Isten az ő hiv folgait, es erős baynakit, ez földön dicsiretessen viselt

dolgok

dolgok utan, igen sep jutalommal sokta meg ekesiteni, es meg ajandekozni.

Az földi Fejedelmeknel-is ez ugyan sokas, hogy az ő kedves embereket, hű solgajokat, tisteſſegre emellyek; mint amaz Aſſuerus cselekedek Mardocheuſſal az kit az ő maga lovara ültettete, kiralyi ruhat es ekeſſegeket adatvan rea, sellel minden utzakon meg hordoztata, es megh kialtata; hogy ugy lenne annak dolga, az kinek ő tisteſſeget kivanna. Az Romai nep-is, mikoron az ő Fejedelme jol viſelt dolga utan haza ment, győződelem jelentő, es mutato sekerekkel ment ki eleiben, es nagy örömmel tapſolaſſal vitte föl őtet az Capitoliumban. *Eſther, 6. 12.*

De az Iſten, az ki minden Kiralyoknak Kirallya, minden Uralkodoknak Ura, nem illyen mulando jutalommal es tisteſſeggel illeti az ő hű solgait, hanem örökke megh maradandoval. Mint meg tetsik ez, az Illyeſnek peldajabol. Imé ennek jo kedveből nagy tisteſſeget tesen, mert őtet mennyei sekerben, es mennyei lovakon, az ő maga sekereben es lovain ragattattya el, meg penig amaz örökke valo életbe es bodogſagba: De mind az altal, az ő jol viſelt dolgai utan; minek utanna megh harczola az Baal Papjaival es azokat le vagata; meg viva Achabbal, es az Iezabelnek ellene valo fenekedeſet meg senvede, el viſele: Az Achaſiaſnak követit vissa terite, es őtet semtűl ſzemben halallal meg fenyegete. Nem azt mondom, mint ha ezekert erdemlette volna azt az jutalmat; hanem hogy ezek utan, ingyen cselekedte vele Iſten, mint kegyelmes Fejedelem, az mit cselekedet. S-ezt cselekedi az ő tőb hiveivel-is, mert az Illyesben mutatta meg, micsoda jutalmat remenlyenek azok, az kik neveket, itt ez földön neki adtak. Sőt hogy minden időbeli emberekkel el hitetheſſe az Iſten, hogy illyen jutalmat akar adni az őveinek, minden időben bizonyos semelyeket ragadot föl az Eghbe. Mert ám az viz-özön előt föl vive Enoch Patriarchat, te- *Psalm: 68.* *1. Reg: 18.* *2. Reg: 1. 4.* *Gen: 2. 24.*

ſteſtûl es lelkeſtûl; az Tôrveny alat penigh ez Illyes Prophetat: az Tôrveny utan az Uy Teſtamentomban az û maga meg teſteſûlt Fiat az Ieſus Chriſtuſt.

Mar: 16. 19. Acto: 1. 9.

HASZNA.

Szolgal ez tanuſag mi nekûnk az kik itt ez ſôldôn az Iſten neveert nyomorgattatunk. 1. Igen nagy vigaſztalaſunkra. Mert az Iſten ez nehez es kemeny harczok utan, mellyeket moſt kel viſelnûnk, hozza veſen minket-is, es az mit regen Illyeſſel cselekedet lathato formaban; ugyan azont cselekedi moſtan-is lathatatlankeppen ez vilagbol ki kôltôzô hiveknek lelkekkel. Mert azokat hozza veſi, es az Chriſtuſſal eggyût, ôrôkke valo bodogſagban elteti. Ezent cselekedi az mint ſzent Pal bizonittya, az utolſo ûdôbeli hivekkel-is: Mert, az kik az Chriſtusban el alutta-nak, ugymond, mindeneknek elôtte azok fôl tamadnak: annak utanna mi elôk azokkal egyetemben, az Chriſtus eleiben ragattatunk az kôdben az Egekben, es ekkeppen mindenkoron az Urral leſzûnk. Azert vigaſtallyatok egymaſt ez beſedekkel. Maſodfor folgal intetteteſûnkre; holott az Iſten illyen nagy tiſteſſegre emeli, es illyen bû jutalommal illeti az ôveit, folgallyunk ô neki inkab, hogy ſem mint az Balvanyoknak, mert ſem Achab ſem Iezabel ſoha, ſem penig Baal, az û neki folgalo Papjait illyen nag tiſteſſegre, nem emeltek ſ-nem-is emelhetik: es ſemmi mi nekûnk oly ſulyoſnak es neheznek ne teſſek, az mellyet illyen bû jutalomert, es nagy tiſteſſegert ôrômeſt el ne fenvedgyûnk. &c.

1. Theſſa: 4. 16. 17.

II. Tanullyuk meg, hogy az Iſtennek akar mely kedves emberének-is nem lehet it allando es meg maradando lakaſa.

Hogy ez igaz legyen, meg tetſik az mi Prophetanknak peldajabol, az ki jollehet kedves embere volt az Iſtennek, mind az altal ez vilagbol ûtet ki kôltôztette &c. Igy az tôb ſent emberek az kik vilag kezdetitûl foguan voltanak

z fôl-

ez fôldôn, mind el multanak.

Transivêre Patres, & nos transibimus omnes.

Meltan irja tehat az Apoſtol, hogy nintſen nekûnk itt maradando Varoſunk. *Heb: 13. 14.*

Ez oly igen igaz, hogy meg az okos lelekre hagyattatot Pogany emberek-is ennek igaz voltat az minden napi probabol, meg tapaſztaltak; ennekokaert az Cicero emlekezetes mondaſt hagyot ez felôl, eggyût az û iraſaban: Natura, azt mondgya, non habitandi, ſed commorandi diverſorum nobis hîc dedit, az az, Az termeſet nem lakaſra, hanem, mulataſra valo ſzallaſt adot itt mi nekûnk. Sokkal inkab tehat az Iſtennek valaſtotti es ſent emberi értettek es tudtak, az mint az Apoſtol bizonſagot teſen felôlle, az Patriarkak-is, hogy ûk budoſok es jôvevenyek legyenek ezen az fôldôn. *Cicero de ſenectute.* *Heb: 11. 13.*

HASZNA.

1. Intettetûnk tehat, hog magunknak ez fôldôn ne igirjûnk el bomolhatatlan feſket, ne ragazkodgyunk ez vilaghoz ſ-ebben levô jokhoz ugy, mint ha ſoha el nem kellene hadnunk, ne mondgyuk azt az ſent Lukacs kazdagával: En lelkem ſok Eſtendôkre valo jovaid vannak, nyugodgyal, egyel, igyal, gyônyôrkôdgyel, &c. *Luc: 12. 19.*

Gondollyuk meg inkab azt, hogy az mint Szent Iob mondgya: gyorſabbak az mi életûnknek napjai, az Pállya futonal, az kûnnyen folyo hajonal, az ételre repûlô Keſelyônel; es el mulnak mint az fûſt, mint az párah. &c. *Iob: 9. 25. 26* *Pſal: 102. 4.* *Iac. 4. 14.*

De ſôlôtte ſiratando es almelkodaſra melto itt ez arant az emberi meg veſet termeſet, mely az mennyei joktul es az Iſtentûl ugy annyera el idegenedet, hogy tellyeſſeggel magat ez fôldhôz kapcsolta, es ez vilagiaknak ſerelmetûl el ragattatot, mint ha mind ôrôkke, it élhetne, ſoha ez vilagi gyônyôrûſegekkel be nem tud telni, mikeppen amaz viz korſagos emberek az vizneck italaval, kik felôl az Poêtanak amaz mondaſa igen igaz:

Ovid: 1. Fast: *Quo plus sunt potæ, plus siciuntur aquæ.*

Es altalan veggel sokan az emberek közzül, ez jelen valo ęlettel meg elegednenek, noha ebben az mi legh fö, az-is sajdalom, bu es keserüseg, soha meg sem emlekeznenek az Meny-orszagrol, csak itt ęlhetnenek mind örökke: Innet vagyon amaz Istentelen so: Vayha en itt lakhatnam mind örökke, bàr Istene lenne az Meny-orszag. Ezt noha kevesen mondgyak szajokkal, szivekben mind az altal nagy sokan gondollyak es kivannyak, &c.

2. Ugyan ezen tanusagban vigasztalast-is talalunk. Sok gonoszszal, buval, banattal, keserüseggel, rakva ez az mi ęletünk, es minden szempillantasban vagyon mit szenvednünk, kivaltkeppen ez meg venhet utolso vilagban, mely az Christus hiveit szenvedni nem akarja, mert gyülöli üket mint hogy nem ü belölle valok. De sokkal keservesb volna ez az ęlet, hogy ha az vege nem vigasztalna: Vege penig ennek, az halalbol ęletre valo altal menetel, mert ez ęlet igazabban mondattathatik halalnak, hogy sem mint ęletnek, az mint az Agoston Doctor bizonyittya.

Ioan: 15. 19.

Es bizonyara az hitetleneknel, es oktalan allatoknal sokkal bodogtalanbak volnank mi keresztyenek, hogy ha mi nekünk csak ez vilagban kellene ęlnünk: Mert az hitetlenek közzül, it ez vilagon kedvekre ęlnek nagy sokan: Igy az oktalan allatok az ö kivansagok szerint ęlnek, es minek utanna meg halnak semmive lesznek, porrá valtoznak. De mi soha ez vilagban kedvünkre nem ęlhetünk, mivel hogy az Isten az öveit mindenkoron fenyitek alatt tartya. Ha azert ez vilagi ęletünk soha el nem vegezödnek, ezzel eggyüt jaro nehezsegeknek-is soha veghe nem lenne: es igy igaz lenne az mit mondék, hogy tudni illik az hitetlenek es az oktalan allatok sokkal bodogbak volnanak nalunknal. Az mely tavoly legyen, mert igy az Isten igasagaban hiba talaltatnek, az ki az joknak jutalmat igir, az gonoszokat penigh illendö büntetessel fenyegeti. Am

bár

bár gyötörjenek annak okaert minket mindenfele nyomorusagok; örüllyünk mi azokban, mert jo vege lesen. Az mi nyomorusaginknak egy sem-pillantasig valo könyüsege, tetteteskepen az dicsösegnek örökke valo terhet vonsa utanna. 2. Cor: 4. 17.

De sallyunk immar az föl vött igeknek masodik, es utolso resere, mely be foglaltatik az tizen-kettödik Versben, az mely igyen vagyon.

Elisеus penig ezt latvan, &c.

Sirattya ez igekben az Elisеus igen keservessen az ü Tanitojat az Illyest. Sirattya penig elösör ezert: mert immar ü es Izrael illyen nagy embertül megh fostattanak, kinek földön léte, fölötte igen hasnos volt az Orszagnak. Masodsor, mert fél azon Elisеus, hogy Illyessel eggyüt ki ne ment legyen Izraëlböl minden jo, es igy ü nekiek siralmas ne legyen jövendö idöben is ennek az ü el menetele: sirattya azert, ugymint Izraëlnek kárát. Harmadsor, mert ü rea igen sulyos es bajos gondot hagyot, az meg kemenyedet nyaku Orszaggal valo harczot es vesekedest, tudni illik &c.

Nevezi penig ütet elsöben Attyanak, mondvan: Edes Atyam, edes Atyam:

1. Az Illyesnek hozza valo Atyai indulattyaert, ki ütet ugy tartotta, latta, oktatta, es tanitotta mint serelmes fiat. Masodsor, mert bizonyara ü neki lelki Attya vala, ki ütet az Isten igeje altal uyja sülte vala, holott ü azbalvanyozasban nevekedet vala, el hitta vala penig az eke mel löl. Harmadsor, mert az Tanitvanyok, Prophetak fiainak mondattatnak vala, nem ezert mint ha test serint az Prophetaktul sarmaztanak volna, hanem az lelki dolgokban azok altal valo eppülesekert es öregbülesekert: meltan mondhatta tehat az Elisеus, ki Tanitvany vala, Illyest, az ü Tanitojat, Attyanak. Negyedser, mert ü ennek leki öröksegeben akar es kivan szallani, ezert kivannya ü tüle, 1. Re 2. R

hogy az ő benne levő leleknek, kettős mérteke fallyon ő
2. Reg: 2. 9. rea: Meltan nevezi azert Attyanak.

Nevezi masodsor őtet Izraëlnek mind sekereinek s-mind lovaginak: I. Ennek okaert, mert az ődőben ez kettőből áll vala, az sekerekből, tudni illik, es az lovagokbol az hadnak minden erőssege, azt akarja azert jelenteni, hogy az Illyesben sokkal nagyob erősseg volt, az Isten nepenek meg otalmazasara, hogy sem mint az Kiralyban, az vitezekben, az sekeres es lovag hadakban. II. Mert ebben az Orszagban sedegetet es gyűytőt az Ige altal Ecclesiat Isten samara, es azt vezette mint egy sekeres az igaz
1. Reg: 15. 21. uton Istenhez, mint ez meg tetsik az első Kiralyi Könyvből. III. Mert mikeppen amaz lovag strasak, ugy vigyazot Izraëlert Isten előt, es ennek haragjat gyakorta el forditotta ő rola, s-könyörgesivel az vesedelmet is el teritette, mert az Ur Isten Izraëlnek nem csak egyser kedvezet Illyesert, &c.

Meltan sirattya tehat Eliseus őtet ekkepen: Edes Attyam, edes Atyā, Izraëlnek mind sekerei s-mind lovagi.

De itt azt kerdhetned:

K. Mi annak az oka, hogy az Isten illyen hasznos emberit, az ő nepe közzűl igy sedegeti el, s-meggpenig illyen veletlenűl, s-az embereknek minden varakodasok kivűl?

F. Ezt bizonyos okokert cselekedi. 1. Hogy megh mutassa azt, hogy az ő kedves emberi-is, noha nagy ajandekit közlőtte velek, csak halando emberek, es ő nekiek-is ez vilagbol ki kel mulniok, az serint mint az köz embereknek, &c. 2. El sedegeti azokat az nepnek hala-adatlansagaert bűntetesere, à mikor tudni illik, sem az Istentűl jo neven az emberek nem tudgyak venni, hogy őket nagy emberekkel latogatta meg; sem peniglen azokat ugy az mint kellene, nem bőcsűllik, az Istennek ő belőllők ugyan

ki nező

ki nezô ajandekit bennek nem akarjak megh ismerni: Illyenek voltanak Chore, Dathan, es Abyron, az ő hozzajok tartozokkal egyetemben: Az kik az Istennek Szent Emberit Moseſt es Aront megh nem bocsülven, ő magokat azokkal egenlöve akarak teni. Ez illyetenek hasonlok az Æsopus bekajahoz, az mely akarvan az ökörrel nagyſagbol vetekedni, föl fualkodasaban es erölködeseben meg fakada, &c. 3. Ezert is fokta Isten öket el fedegetni, hogy az emberek az ő meg tartattatasok es meg fabadulasok felöl valo remenſegeket ő bennek ne helyheztesſek. Ezert fenyegeti ezzel az büntetesſel az nepet Esaias Prophetanal, mikor azt mondgya: Szünnyetek megh az emberben valo bizodalomtul, &c. Kinek lelke az ő orraban vagyon: Mert az Isten az Seregeknek Ura, el veſi az hatalmaſt, az hadakozot, Birot, es Prophetat, jövendö dolgoknak meg latojat, es az Vẹn embert, &c.

Num: 16. 3.

Esa: 3. 1. & sequent.

4. Az következendö vesedelmek elöt is gyakorta Isten ki fokta siket folitgatni, hogy az gonofokkal eggyüt ne kellesſek nekiek is az veszedelemben forogniok, az mint azon Prophetanal mondgya az Isten: Az igaz el ves ugy mond, es nincsen senki, ki ebebe vönne; az irgalmassag tevö emberek el fedetnek, es senki meg nem gondollya, hogy az következendö vesedelem elöt, vétetik el az igaz. &c.

Esa: 57. 1.

5. Mert az Isten igaz igireti ſerint kegyelemböl valo jutalmat akar nekiek ez földön jol viselt dolgok utan adni: az penig nem egyeb, hanem az örök ẹlet, mely oda föl az Istennek Orſagaban vagyon: Ezfelöl az Isten gyakor helyen töt az iras ban az sitet ſeretöknek igiretet, mellyet niha ẹletnek koronajanak nevez, neha dicsöſegnek meg hirvadhatatlan koronajanak, neha penig igazſagnak Koronajanak, &c. Ennek el vetele felöl valo remenſeggel dicsekedik az ſent Pal, mikor azt mondgya: Amaz tettes bayt megh vittam, futasomat el vegeztem, hitömet

2. *Tim.* 4. 7. 8.

megh

meg tartottam, az mi hatra vagyon, le tetettetöt ennekem az igazſagnak Coronaja, mellyet meg ad ennekem az Ur, nem csak ennekem penig, hanem mindeneknek, kik kivannyak amaz ű dicsöſeges el jövetelit: Hogy azert ezt az Koronat fejekbe nyomja, innet az mennyegbe, az Koronazo helyre föl viſi öket.

TANUSAGOK.

I. Meg tanulhattyuk itt azt, hogy az mi Tanitoink es Gond-viſelöink, Atyaink mi nekünk.

Az mi Tanitoink ezert Atyaink, mert ők ſülnek minket uyjakka az Evangeliom altal, valameddig az Chriſtus formaltatik mi bennünk, az mint ſent Pal ſol: Annak fölötte mert ők igazgatoink es vezerink mi nekünk, kik az ſekeret, melyben viſeltetünk igazgattyak, hogy valahova az igaz utrol el ne terjen: Ezeknek fölötte, ſtraſa allo lovagink, az kik mi felettünk virraſtanak, az mi lelkeinkert vigyaznak: ſ-vannak ollyak-is, az kik erettünk veſedelemben forognak, &c. Ugyan ezeneket mondhattyuk az külſö gond-viſelök felöl-is.

Gal: 4. 19.

Heb: 13. 17.

Innet vagyon, hogy az ſent irasban az Prophetak es az Apoſtolok az ű Tanitvanyokat fioknak ſoktak nevezni: az Tanitvanyok-is penig az ű Tanitojokat, az mint oda föl ſollank felölle, Attyoknak, &c.

Az külſö gond-viſelök-is penig, az kik tiſteknek meg felelnek, hazajoknak Attyanak mondattatnak, melyre nezve Cicero-is Pompeiuſt ezzel az nevezettel illette.

HASZNA.

Intettetünk tehat, hogy ű hozzajok fiui böcsülettel, es engedelemmel legyünk: Mert hogy ha az termeſetnek törvenye ſerint, az mi teſti Atyanknak, az kik altal élünk ezekkel tartozunk, menyivel inkab az mi lelki Atyainknak (ſollok az Tanitokrol) kik altal jol élünk ez vilagon, ezeket meg kel adnunk.

De fö-

De fölötte nagy ez arant az embereknek hala-adatlanſagok, mert mint ha ſemmi jot ſoha tűlök nem vöttek volna; es mint ha mind Attyokat mind Annyokat az Tanitó ölte volna meg, ſinten ugy gázollyak hireben neveben, az igaz mondaſert orrollyak, es ű vele ujat vonſnak: vegre ha egyebet nem cselekedhetnek az atokra forditty ak nyelveket, &c.

II. Azt-is meg tanulhattyuk mely nagy kárt vallyanak azok, az kik az igaz ſent es Iambor Prophetaktul, gondviſelöktűl, es Tanitoktul meg foſtatnak: Mind ſekerek ſ-mind lovagjok oda vagyon azoknak, az az, minden otalom, gond-viſeles, lelkiekben es teſtiekben valo eppűlet, meg fogyatkozik ott: es igy az veſedelem ſ-romlas be teſi oda mindgyart fel labat.

Ennek igaz volta meg tetſik. 1. Innet, mert ime az Eliſeus mind ſekereit, ſ-mind lovagit Izraëlnek oda mondgya lenni, hog el vitettetöt az Sz. Illyes Propheta. 2. Sok peldakbol: Ioſeph halala utan, mire juta az Izraël nepe, nyilvan vagyon az ſent Hiſtoriabol. Igy Ioſua es Iojada halala utan az nep balvanyozaſra vetemedek. De hogy közelb valo peldat hozzak ide. Matyas Kiraly vala mind ſekerei ſ mind lovagi ennek az Magyar Orſagnak; minek utanna azert ű el eſek, ſinten mint amaz vezető nelkűl való ſeker, csak tetovaz ideſtova, es mire jutot ma allapattya, ſemeiddel jol latod.

Az fö embereknek halalat fokozó ember szokta

Iudith, 2.
2. Parat: 24.

HASZNA.

Tudgy tehat mit varni te-is mikoron ezfele ſomoru allapatot latz nemzetedben, az az, mikoron latod az fö embereknek ki ſedegetteteſeket, es el eſeſeket; akkor teſi be közzed az veſedelem es romlas vaſtagon az ű labat; ne vary azert ot job allapatot hanem roſſabbat, &c.

III. Vegezetre azt-is itt megh jegyezhettyűk, hogy nem csak meg engettetöt dolog, ſirnunk es keſeregnűnk, jo gond-viſelöinknek halalokon, kikert gyakorta kedvezet

künk az Isten, tülünk valo el vetetteteseken, hanem ugyan melto es illendő-is szivünk szerint kesergenünk azoktul valo meg fosztatasunkon, es arvasagra valo maradasunkon.

Erre mi nekünk sok peldaink vannak az szent Irasban. 1. Az Eliseuse, az ki ime itten, nagy keservessen sirattya az ő tanitojat; Edes Atyam, edes Atyam, ugy mond, &c.
Deut: 34. 8 2. Az pusztaban budoso nepe, az ki Mosest es Aron fő Papot keservessen meg siratta, es meg gyaszlotta. 3. Az Canaham földén le telepedet Israele, ki siratta, mind Samuel
Num: 20. 29.
1. Sam: 25. 1.
1. Reg: 2. 10. Prophetat, es az tőb fő fő Papokat, Prophetákat, s mind Davidot, es az tőb szent Kiralyokat.

S nem olvassuk penigh hogy ezert az iras karhoztatta volna az nepet, sőt az ő dicsiretekre es az mi peldankra
Rom: 15. 4. s tanusagunkra iratta meg az Istennek Lelke ezt; Annakokaert mi nekünk-is szabad sőt ugyan kel siratnunk, az mi közzülünk ki szollittatot kedves es hasznos emberinket; csak hogy az sirasban es kesergesben modot tartsunk, es az
Lev: 19. 28. Poganyi szokasoktul magunkat megh otalmazzuk, mert
Deut: 14. 1. ezt ugyan meg parancsolta Isten mi nekünk.

HASZNA.

Feddendők itt ket rendbeli emberek. 1. Azok, az kik semmikeppen illyen allapattyoknak idejen, meg nem tudnak sömorodni, hanem ezfele hasznos es fő embereknek halalokkal ugyan hiznak, itilven azt, hogy azoknak holtok utan, nekik-is fog jutni az bőcsülletben es tiszben: Az mineműek minden időben voltanak, de ez mi időnkben ugyan meg sokasodtanak, &c. 2. Azok az kik fölötteb valo beketelensegekkel, kesergesekkel, es kapolodasokkal, illyen allapattyokban Isteneket megh bantyak, felebarattyoknak nehezsegekre vannak: Az mineműek az mi nemzetünkben felette sokan vannak, kivaltkeppen az asszonyi rendben; az kik annyit el kapolodnak halottyok fölött, hogy meg magok sem tudgyak mit beszelnek, neha ugyan Isten ellen valo karomlast-is tesznek, &c.

Hogy

Hogy immar befedemet magunk allapattyara forditſam: Meg hallad ękedig, hogy Illyeſnek igen jol vagyon allapattya, mert az egekben vitettetőt: ellenben penigh Eliſeuſnak es Iſraëlnek nem igen jol vagyon, mert mind Attyok, ſekerek, ſ-mind lovagjok oda vagyon, annak okaert csak ſiralom es keſerűſeg az ű dolgok. ô vayha mi-is Eliſeus es Izraël nem volnank itt ez arant! az az, az mi allapatunk haſonlo nem volna ezekehez. De bizonyara Eliſeus es Izraël vagyunk, mert mi-is nagy ſűkſegűnknek idejen, varakodaſunk kivűl az mi Illyeſűnket el ſalaſtok. Ennek az darab főldnek mind ſekerei mind lovagi oda vagyon: Immar ollyanok vagyunk, mint amaz vezető nekűl valo ſeker, mint amaz vigyazo nekűl valo őr allo hely: felő, felő, hog minden jo ki ne ment legyen kőzzűlűnk vele eggyűt, es hogy az romlas, zurzavar, haboruſag es vefedelem vaſtagon be ne tegye immar az labat: Siraſſuk bator tehat, es keſerveſſen ſiraſſuk ez mi Iſtenben el nyugot edes Atyankat, es ez mi kedves Illyeſűnk utan kialtſunk Eliſeuſſal; Edes Atyam, edes Atyam, az Eccleſianak mind ſekeri ſ-mind lovagi.

Illyeshez penig meltan haſonlithattyuk őtet ſok dolgokban. I. Mert mikepen hog az Illyes Iſtennek ſolgaja, Sz. Prophetaja vala, es az ű fegyhetetlen ęletevel akkori időbeli embereknek pelda es tűkőr vala: Igy ez az mi Illyeſűnk, az Iſtennek ſent ſolgaja vala, ſent es kereſtyen ęletű ember vala, az joknak ſeretője, gonoſoknak penig gyűlőlője vala, az kereſtyeni ęletnek tűkőre; az igazſagnak egy erős oſlopa vala &c.

II. Mikeppen hogy Illyes tanitotta, es az idvőſſegnek utara igazgatta az Iſtennek népét, az balvanyozaſt rontotta az Orſagban, ſ-az Bálnak Papjait le vagatta, az nepnek vetket ki kialtotta: Igy ez az Iſtennek juhait kies mezőn legeltette, az meteltűl oltalmazta, az betegeſeket az vigaſtalaſnak iręvel gyogyitotta, az fől rugokat, az Iſten

igejenek palczajaval meg ütögette: Az Bálnak Papjai ellen-is penig, mint Istennek föl szenteltetöt viteze, az lelki fegyverrel, az igevel, tudni illik, faradhatatlanul, harczolt: Az ü szava oly hangos volt mint az trombita, oly hathato mint az fegyver, mert meg jarta szivet, lelket embernek, &c.

III. Mikeppen hogy Illyes, mîg ęle, könyörgesevel, es Isten elött valo esedezesevel meg tarta Izraël Orszagat, es sok külömb külömb fele veszedelmektül meg szabadita, az egnek csatornait be zarla es meg nyita, &c. Igy ez az szent Atya, az Istennél valo fogonatos könyörgesevel, sok romlasokat, veszedelmeket ketseg nelkül forditot el ez darab földröl: mellyet kivaltkeppen, te Debreczen, megh tapasztalhattal, mert noha gyakorta minden felöl ellensegid es gonosz akaroid, kik romlasoddal ugyan hiznak, torkokat read tatották hog tellyesseggel el nyellyenek; mind az altal, ez, Isten elött valo esedezesevel meg tartot tegedet, az magad remensege kivül; csak gondold meg, mikent mentel altal ennek ęlteben: Ez te read Istennek aldasat nyerte az Egböl, az gonoszokra penig gyakorta büntetest. De nem csak Isten elöt valo könyörgesevel volt javara ennek az darab földnek, avagy bár mondgyam ez Orszagnak; hanem Fejedelmek es Urak elöt valo törekedesevel, közben jarasaval-is; mert holot ü nekie, mind szemelye tettetes es kellemetes, s-mind nyelve bator, es ekessen szolo vala, nagy dolgot-is nem nagy faratsaggal, akar mely nagy Uraknal veghez vitt, avagy csak jo moddal hagyot, &c.

IV. Mikeppen hogy Illyes ez földön, jol viselt dolgai utan, nagy hirtelenseggel az embereknek minden varakodasok kivül, az egbe föl ragattatek, es amaz kivanatos bodogsaggal meg ajandekoztatek: Igy ez mi Illyesünk, nagy hirtelenseggel, minden velekédesünk kivül el ragattatek az eghbe, es az boldog lelkek köziben vitettetek. &c.

V. Mi.

V. Mikeppen hogy Illyes az Istennek parancsolattyanak veghez viteleben es Isteni szolgalatban volt foglalatos, mikor el ragattatot, mert azokat az helyeket latogatta es visitalta, az mellyekben az Istennek igaz tisteleti meg sinten el nem alut vala, es az mellyekben az Prophetaknak Collegioma vala: ezt penig nem ű maga fejetűl, hanem Isten parancsolattyabol cselekedte: mert azt mondgya Eliseusnak: Az Ur küld engemet Bethelben, Ierichoba, es az Iordan vize melle, &c. Igy ez szent jambor az Isteni szolgalatban, es Istennek parancsolattyanak veghez viteleben volt foglalatos. Az Isten azt parancsollya ű neki, es mi nekűnk, hogy az ű igejet, mellyet hallunk az ű szajabol ki hirdessük: Ebben volt ű foglalatos, mert Penteken, mely Aldozo Csötörtök utan valo nap, az Istennek hazaban be ment, az enekles utan tisztihez kezdet, halakat advan mindeneknek elötte Istennek, hogy az szent innepet, es az el mult etzakat, egességben bekesegben engette el mulatniok, annak utanna könyörögven, es az Mi Atyankot el mondvan, nagy csendessen minden remenkedes nelkűl es jaygatas nelkűl, nem mondom hogy minden faydalom nelkűl, fejet kezere haytvan es ezt mondvan: Egy kicsint varakozzanak az Keresztyenek. Lelket az Urnak meg ada: az Isten szekiben penig el nem esett, sőt meg sem tantorodot, hanem csak az szekre, mely ott sokot lenni le ereskedet; Hol hallottal, kerlek, az Illyes el ragattatasahoz ennel hasonlatosbat. Csak hogy ebben vagyon az külömbseg, hogy ű testestűl es lelkestűl ragattatot el, ez penig lelke szerint, ű lathatokeppen, ennek lelke lathatatlankeppen, &c. *Ezech: 3. 38.*

VI. Vegezetre, mikeppen hogy Illyest az Prophetaknak fiai imit amot az berkekben, völgyekben es hegyeken kerestettek eges harmad napig; nem hivén azt hogy ű bizonyaba föl vitettetöt legyen az egekben: Igy nemely el fordult elme-jű ember, az ki Prophetak, az az, Tanitok

igen verſenyes es el fayzot ſiu, nem akarja el hinni hogy ez ſent jambor bizonyaban fôl vitettetôt legyen az Egekben. Nagy vakmerôſeg ez, hogy ſemtelenſegnek ne mondgyam, Iſtennek titkos tanatſaban piſkalni, mellyet cselekedik az illyen ember; embertelenſeg es az Atyafiui ſeretetnek regulaja ellen valo dolog, kereſtyen embert holta utan ſidalmazni: Iſtentelenſeg penig el karhozotnak kialtani, kivaltkeppen azt, az kinek ſent es jambor ęlete felôl, męg csak az gyermekek-is bizonſagot teſnek, az minemû, ez az Urban el nyugot edes Atyank volt. Az
Math: 7. 16. jo cselekedetek az hitnek gyûmôltſe, es az kereſtyenſegnek lathato es bizonyos belyege, jegye mellyekbôl az kereſtyen ember, kivûl meg iſmertetik: ezeket û benne, ha valakiben valaha, meg tapaſtaltuk; hat az û hiti felôl ſem kel ketelkedni: ſokkal inkab idvôſſege felôl. Az Poganyoknal-is kôzônſeges parancsolat volt ez: *Mortuo ne maledixeris.* Annak fôlôtte: *In Patrios cineres ne mingito.* Az Poga-
1. Cor: 13. 7. nyoknal azert vakmerôb ember, az kereſtyenſegben, az ki ezt altal hagja; holot ſajattya es tulaydona az kereſtyenſegnek, az Atyafiui ſeretet, az mely mindenek felôl jol itil, jol remenl. Holot azert ezt illyen ſokkepen haſonlithattyuk Illyeshez, mikeppen Izraêl az û el ragattataſaban nagy kárt vallot; igy mi-is ennek az û el ragattataſaban: Meltan kialthattyuk tehat az keſerves Eliſeuſſal: Edes Atyam edes Atyam &c. Azonban az mivel neki tartozunk, adgyuk meg; tudni illik, bôcsûletes, tiſteſſeges felôlle valo emlekezettel, es bodog emlekezetinek kôſtûnk hoſſu ideig meg maraſtaſaval; annak fôlôtte ez utolſo ſolgalattal, hogy az û teſtet tiſteſſegeſſen az fôldnek gyomraban be tegyûk, ily remenſeg alat, hogy mikor az Iſtennek Fia el jô itiletre, az û lelkevel eggyeſûlven, az fôldnek porabol fôl tamad, es teſteſtûl lelkeſtûl az Iſtennek Orſagaban vitettetik, Amen.

Sit tibi grata quies, maneatq; memoria veſtri
Felix perpetuò, Præſul amande, precor.

I. D. K.

EPICEDIA

In obitum Venerandi & Clarissimi Viri D. LUCÆ HODASZI, Pastoris Ecclesiæ Debrecinensis vigilantissimi, nec non Superattendentis Ecclesiarum cis Tybiscanarum dignissimi, deq; Ecclesia benemeriti;

Scripta: Ab Amicis & Symmystis.

DUm populo hic Præsul, Cœlestis commoda vitæ
Exponit, reddi suppliciterq; petit.
Audiit hoc votum Deus, & mox evocat illum,
In Cœlum, ut vitâ perfrueretur eâ.

Andreas Pankotanus, Pastor Belenyesiensis.

ALIUD.

COECORUM LUCAS Lux splendida, morte peremptus
Christicolis gemitus attulit ille graves.
Scilicet hos casus & tristia vulnera vitæ
Inflixit nobis, ultio digna Dei,
Spreta jacet pietas; fratrum dilectio nulla
Cernitur: immersa est machina tota dolis,
Spernitur orator, qui Mystica verba salutis
Divinis nobis fontibus hausta canit.
Tu nostri miserere DEUS, largireq; LUCAS,
Qui nobis Lucis lucida regna canant
Chare quiesce PARENS, nos te comitabimur ultro,
Cum volet Æterni provida cura Patris.

Michael Zabraghi. Pastor & Senior Ieneiensis.

ALI-

ALIUD.

COETUS MUSARUM, colitis qui tecta Licæi
Nostri, nunc mœstos fundite, quæso, metros.
Nempe Corona tui fulgens & splendida secli,
LUCAS HODASZI, concidit ante diem.
Qui fuerat castæ fidei fortissimus HECTOR,
Ætatis nostræ gloria, fama, decus.
Occidit in castæ vobis qui sedulus artis
Tramite currendi, Fautor & Author erat.
Tu quoq; Debrecii venerabilis ordo Senatus,
Nunc planctu profer symbola tristitiæ
Occidit is monitis gnarus qui consilioq;
Vestri consessus lausq; decusq; fuit.
Sed viduata magis tu ECCLESIA luge Parentem,
Et planctu profer symbola tristitiæ.
Enthea qui sacro tractabat dogmata zelo,
Occidit heu MYSTES clarus in Æde sacra.
Qui dabat heu vobis præcepta salubria vitæ,
Exemplum veræ qui pietatis erat.
Corda movere piis mœstis lenire dolorem,
Qui poterat pravis tangere corda viris.
Proh dolor, HUNC rapuit seclis sors invida nostris,
Imminet heu miseris magna ruina piis.
Tuq; MINISTRORUM ordo extinctum luge Parentem
Et planctu profer symbola tristitiæ.
Vester enim Præsul summa pietate verendus
Occidit heu subitò, ceu rosa mane virens.
Qui Mystas omnes summa gravitate regebat
Fulgens Symmystis luxq; decusq; fuit.
Hunc igitur meritò SCHOLA, PLEBS, ECCLESIA de-
Et mecum mœsti talia vota dabunt. (flent,
O Pater Omnipotens, si nobis LUMINA tanta
Eripis, & grandes authoritate viros.
Det similem rursus nobis tua dextra CORONAM,
Dirigat exiguum qui pietate gregem.
At vos interea placidè hîc requiescite manes
Clangat defunctis donec ab axe DEUS.

Iohannes K. Budæus, Pastor
Ecclesiæ Debrecinensis.

ALI-

ALIUD.

INclyta Paſtorum ſacris quæ dedita turba
Cisq; Tibiſcanis es ſociata plagis;
Fletibus ora rigans ſummum preme corde dolorem
Triſtitiæq; dato ſigna notanda tuæ:
Namq; tuus Præſes noſtro celeberrimus ævo
Morte repentina ceſsit ad aſtra Poli,
Aut velut eſt raptus LUCAS præco ille diſertus
Unica HODASZINI gloria lauſq; ſoli:
Tempore ſub priſco Patriarcha ut ſanctus Enochus
Eſt vivus ſedes raptus ad æthereas:
Collapſum Domini cum reſtauraſſet honorem,
Sollicitum cultum jam daret atq; DEO.
Flammifero aut curru vates ſublatus Elias
Per rapidi gyros turbinis eſt celeres:
Sic pius Antiſtes ſacratæ fulcra cathedræ
Conſcendens, placidè fata ſuprema ſubit.
Spargere ſalvifici vellet cum dogmata verbi
DEBRECIAE plebi ſedulitate pia.
Eheu quàm pulchra eſt Eccleſia tota Corona
Privata in terris ceuq; Parente pio.
Sydera præ reliquis ceu ſplendidiora videntur,
Cum facies nitidi nocte ſerena poli eſt:
Sic reliquos inter majori luce micabat
Symmyſtas LUCAS nominis omen habens.

Iohannes Tanczos Debrecinus,
Paſtor Eccleſiæ Patriæ.

ALIUD.

LUCAS HODASZI ſuggeſto in munere fungens;
Abſtruſa rerum cognitione gravis:
Vir pius à Domino raptus, ſpectante Coronâ
Cœtus, Cœlorum celſa theatra ſubiit.
Doctorem ad Chriſtum ſummum ſe contulit, acer
Doctrinæ illius hìc nam ſtudioſus erat.
Dum vixit ſcivit nomen virtutibus amplis,
Ingenioq; ſuum multiplicare decus.
Numinis arbitrio factus verò incola Cœli
Mente viget: tellus membra ſepulta tenet.

Samuel Zolyomi,

ALIUD.

LUCAS ODASIUS VITAM CLAUSIT M.DC.XIII.

Luctus adest ingens, Vbi Mystem corripit Ipsum
Urbis Debreciæ, Ius mortis atrocius, Inter
Claros laude viros, quem, Tu pia turba Iuvanti
Atlanti similem Agnosti molimine Magno:
Stricta gravi hoc Morbo revelas qui corda Dolorum,
Oraq; mœsta DEus, Cursum producito Cultus,
Doctrinæq; tuæ, Laudum ingeniiq; Vigore
Armatum, simul Assimilem, da quæsumus Illi.
Sic procedet opus, Vis relligionis & Ipsa
Iuncta salutiferæ, Sacrum caput exeret Ima
Valle tenebrarum, Ingenii frangentur Iniqui
Seva pericla bonis, Teli minitantis & Ictus.

Iohannes F. Debrecinus, Pastor in Ecclesia Rosallinen.

ALIUD.

Hic jacet ille nitor LUCIS virtute Sophistas
Vincere qui poterat, gens Jebusæa, tuos,
Quòd tamen ille jacet noli insultare Leoni
Extincto, & gerris rodere busta malis,
Ejus enim quamvis sint condita membra sepulchro
Mens capiat rutuli & læta trophæa Poli,
Hic catulos liquit gnaros Mavortis & artis
Defendent sancti qui benè facta Patris.

Michael Karaszteleki, Rector Scholæ Debrecinæ.

ALIUD.

Flebilis incultos, ECCLESIA, solve capillos,
Materies planctûs sat copiosa monet.
Solve comas inquam, & buxo consperge ferali
Ora, tuum furvo conde capútq; péplo.
Quandoquidem, PRAESUL digno venerandus honôre,
Fama Ministrorum maxima lausvè sacrûm.

Virtu-

Virtûtum LUCAS Lux candida HODASZIUS ille,
Arte potens doctâ, consilioq; valens:
(Prô dolor) occubuit magni inter Sacra IEHÔVAE,
Fatidico fundens dogmata dia sono.
Quis lethum putet hoc dirum tamen? is sit oportet
Eusebiês osor, mancipiúmq; Stygis.
Livor atrox, rosor candôris & ôris honesti,
Desine divini carpere Fata Senis.
Assertor fidei, timidúsvè DEI haud perit unquam,
Qui sanctè vixit, cœlica regna subit.
Ilia Livoris rumpantur, at optime candor,
Præsulis ossa cubent molliter, úsq; roga.

Stephanus S. Szepsinus, Rector
Scholæ Varadiñ.

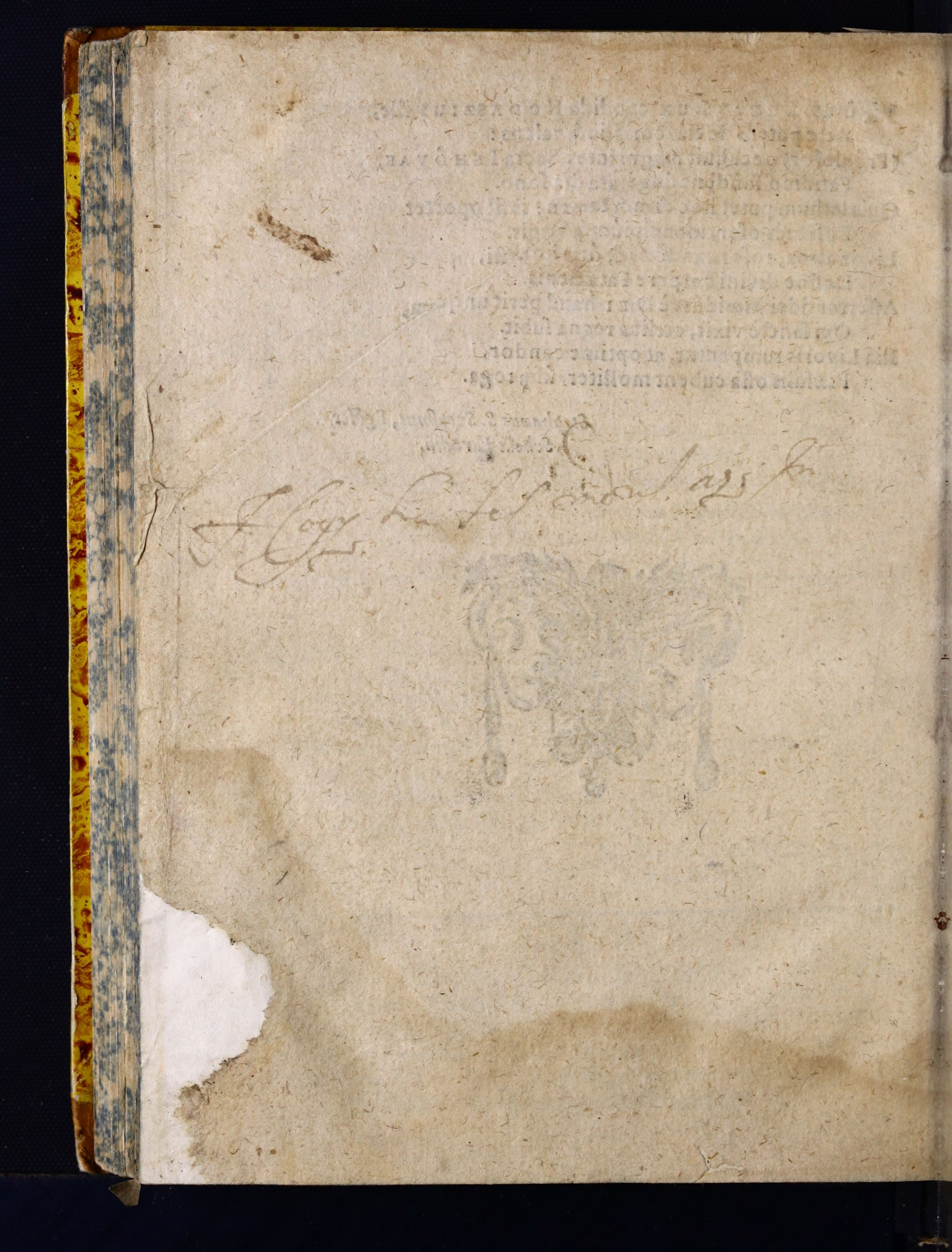

ASSERTIONES
Veræ,

OPPOSITAE
PONTIFICIORVM CALUMniis, quibus & Doctrinam & Personam Evangelicorum mundo suspectam reddere conantur

De quibus, Deo benedicente, responsuri sunt D. Ordinandi, in Synodo Generali Thasnadini, Anno 1615. Die

A

STEPHANO MILOTANO, PAstore Ecclesiæ Szatthmarinæ, & Superattendente Fratrum Cis-Tibiscanorum, nomine R. D. Seniorum propositæ.

DEBRECINI,
Excudebat Paulus Rheda Lipsensis.
Anno M. DC. XV.

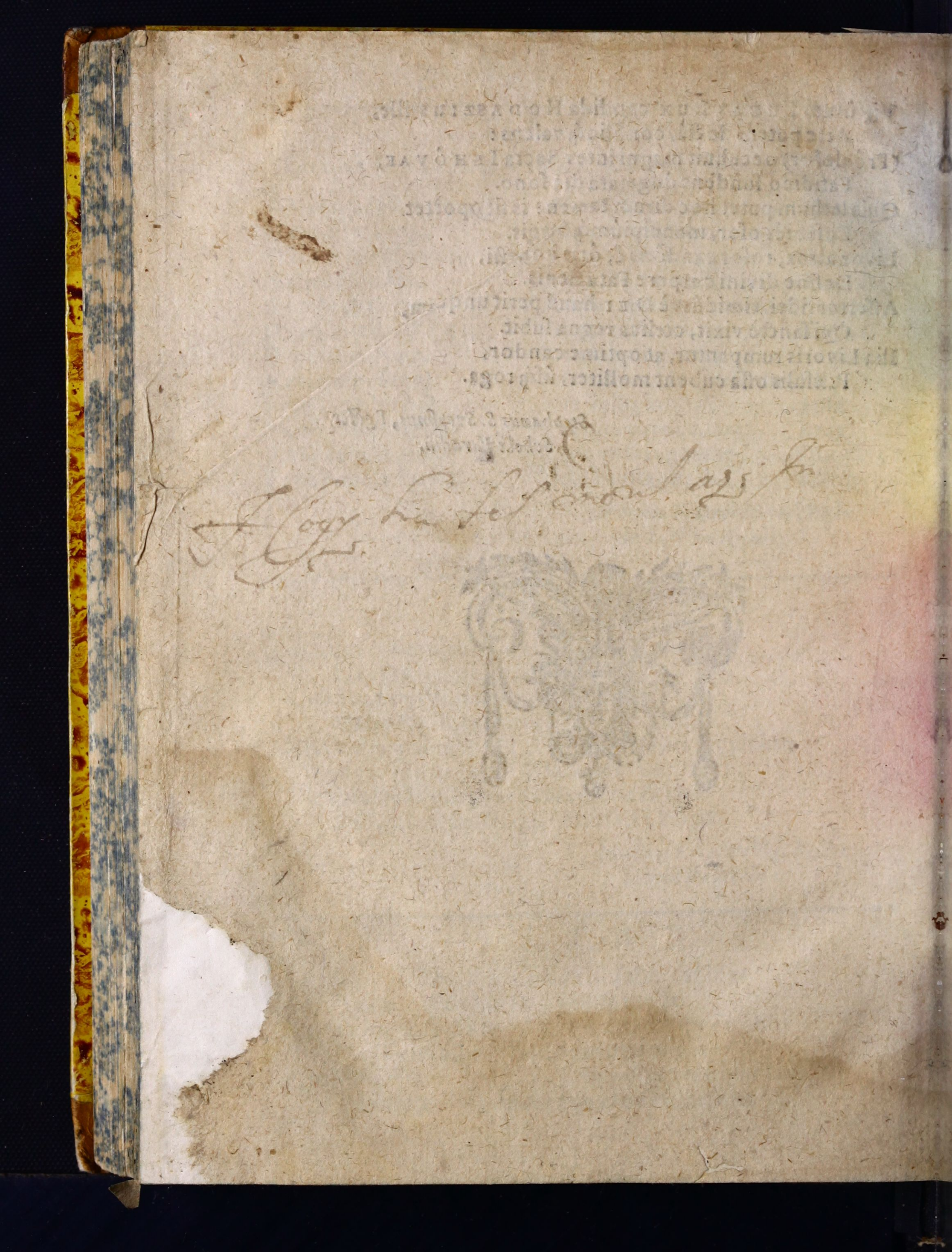

TIONES
erx,

OSITAE
RVM CALUM-
octrinam & Personam
n mundo suspectam
e conantur

benedicente, responsu-
Synodo Generali Thasnadini,
5. Die

A

MILOTANO, PA-
thmarinæ, & Superat-
n Cis-Tibiscanorum, no-
niorum propositæ.

§(o)§

RECINI,
lus Rheda Lipsensis.
M. DC. XV.